Bodemleven: wat mag je ervan verwachten?

AERES HOGESCHOOL DRONTEN

Gera van Os
Lector Duurzaam Bodembeheer

Onze omgeving verandert

- Klimaatverandering
- Strengere regelgeving
- Bodemverdichting
- Bodemdaling
- Verzilting
- Dalende biodiversiteit
- Bodemstrategie LNV

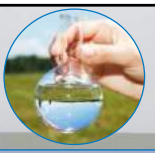

Onze omgeving verandert - een transitie is nodig

Voorheen:
Opbrengstmaximalisatie

Nu:
Voedselproductie
Koolstofvastlegging
Waterbeheer
Biodiversiteit

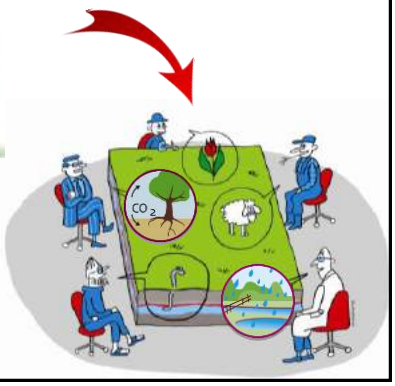

2015
Internationaal Jaar van de Bodem

Bodemleven

Wat mag je ervan verwachten?

- Regenwormen
- Micro-organismen
- Belang van bodembiodiversiteit

Waar kan je op sturen?

- Bodemverbeteraars
- Organische stof
- Bodemstructuur
- Gewasdiversiteit

Wormen zijn bodemverbeteraars

- Graven van gangen:
  - Betere beluchting
  - Betere beworteling
  - Betere waterinfiltratie
- Eten verteerde resten:
  - Menging door de grond
  - Vorming bodemaggregaten

Zijn regenwormen altijd goed?

Wormen zijn goed voor de gewasgroei!

- Opbrengst: +26%

met name bij veel gewasresten en zonder N-bemesting.

Wormen zijn slecht voor de opwarming van de aarde!

- CO_2 emissie: +33%
- N_2O emissie: +42%
- C-bodem: per saldo geen effect

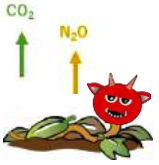

Lubbers et al., 2013

Het bodemvoedselweb

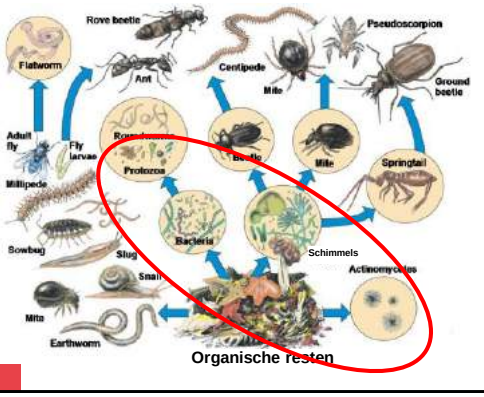

De meeste soorten kennen we niet

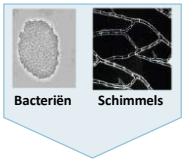

	Bacteriën	Schimmels
Aantallen per gram grond	1-5 miljard	10-500 m schimmeldraad
Biomassa	1-2 ton/ha	2-5 ton/ha
Aantal bekende soorten	10.000	72.000
Percentage van totaal aantal soorten	1%	1%

Turbé et al. (2010). Adapted from De Deyn and Van der Putten (2005) and Wall et al. (2001)

Meetmethoden

- **Directe observatie en telling**
  - Uitplaten
    <10% is kweekbaar!
  - Microscopie

Bron: Global Atlas of Soil Biodiversity, 2016

Meetmethoden

- **Taxonomische testen**
  - Fosfolipide vetzuuranalyse (PLFA's)
  - DNA-technieken (o.a. DGGE)
- **Functionele testen**
  - Enzymactiviteit
  - Gebruik van type koolstofbronnen
  - Eiwitanalyse
  - Functionele genen

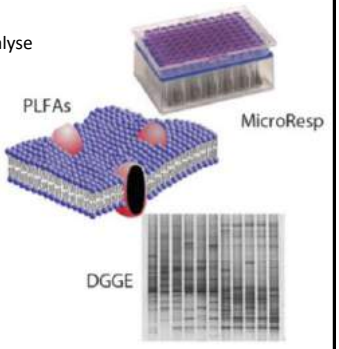

Bron: Global Atlas of Soil Biodiversity, 2016

Bodembiodiversiteit is plaats specifiek

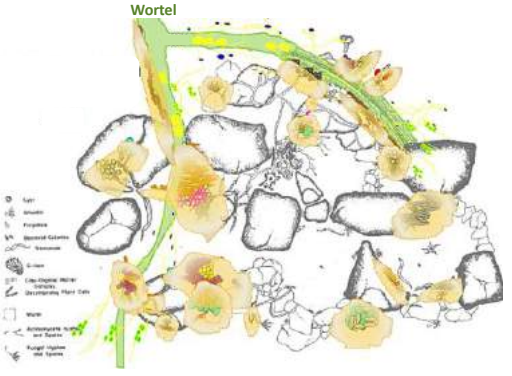

Bodembiodiversiteit is niet statisch!

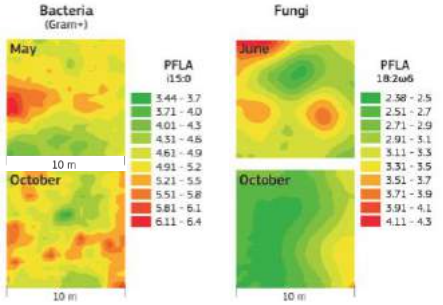

Verdeling van bodemmicro-organismen in grasland.

(derived from Regan et al., Soil Biology and Biochemistry, 2014)

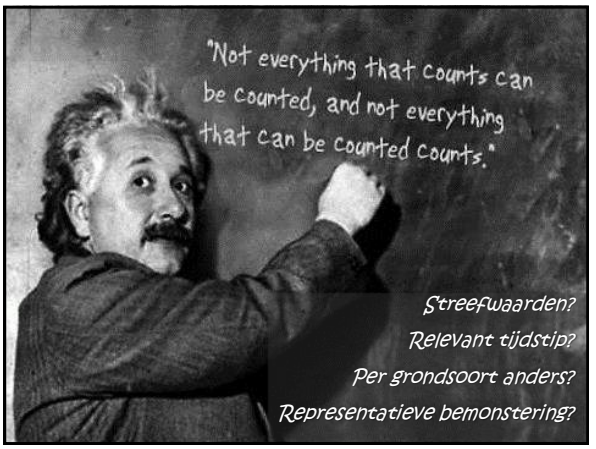

We missen het complete plaatje

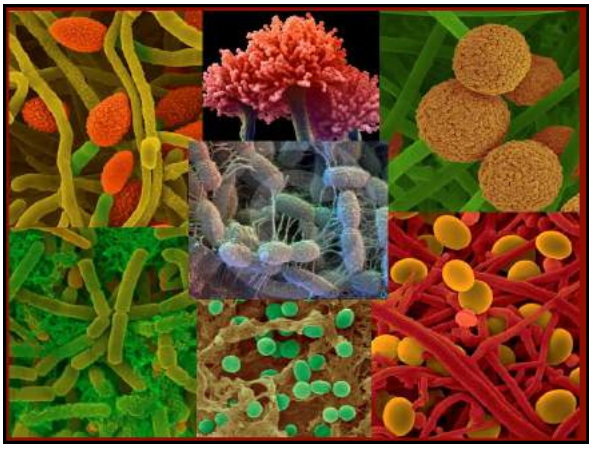

Micro-organismen en bodemkwaliteit

Mineralisatie OS
N-fixatie (Rhizobium)
N en P-opname(Mycorrhiza)

Bodemweerbaarheid tegen ziekten en plagen

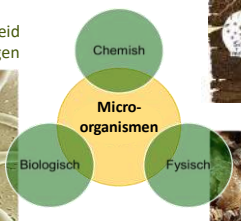

Aggregaatvorming
Structuurstabiliteit

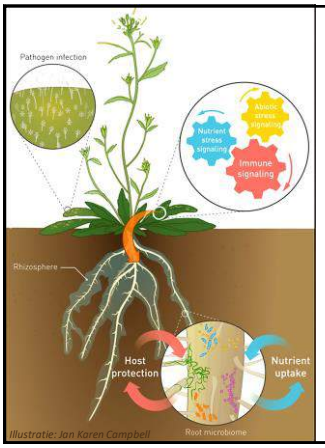

Planten aan het stuur: wortel-exudaten

- Stressfactoren
  - Nutriëntentekort
  - Droogte
  - Aantasting
- Andere samenstelling wortelexudaten
- Trekt andere soorten micro-organismen aan
- Hulp tegen stress

Bodemweerbaarheid tegen ziekten en plagen

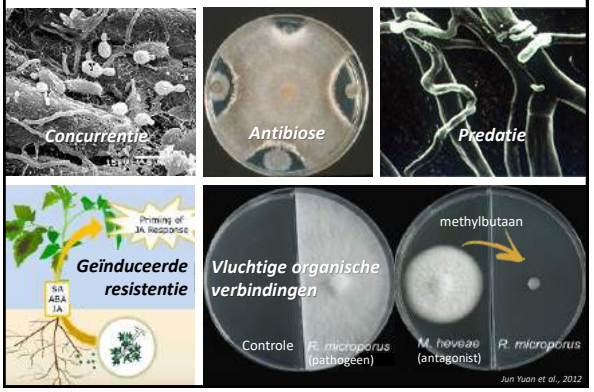

Bodembiodiversiteit: zorg dat de bodemvoorraad op orde is

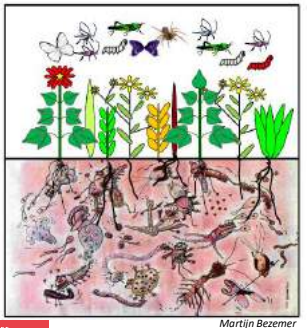

- Elk gewas lokt z'n eigen microflora (hulptroepen).
- De veelheid aan soorten zorgt ervoor dat je gewas tegen een stootje kan.

Bedreiging bodembiodiversiteit door intensieve landbouw

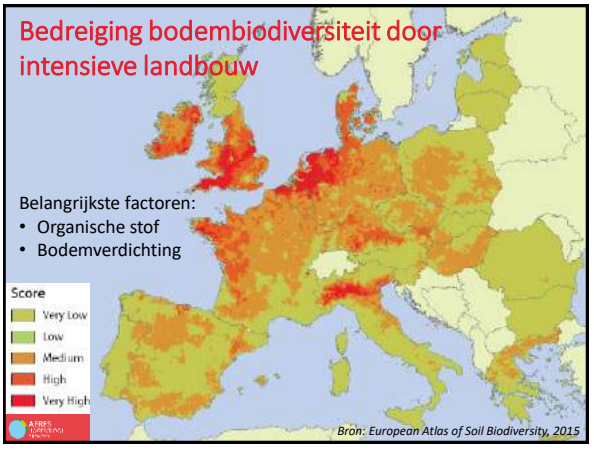

Waar kan je op sturen? Micro-organismen toevoegen?

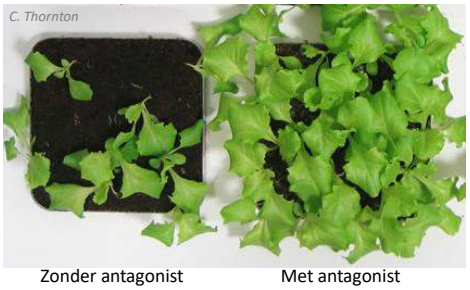

Zonder antagonist Met antagonist

Schade door Rhizoctonia in sla

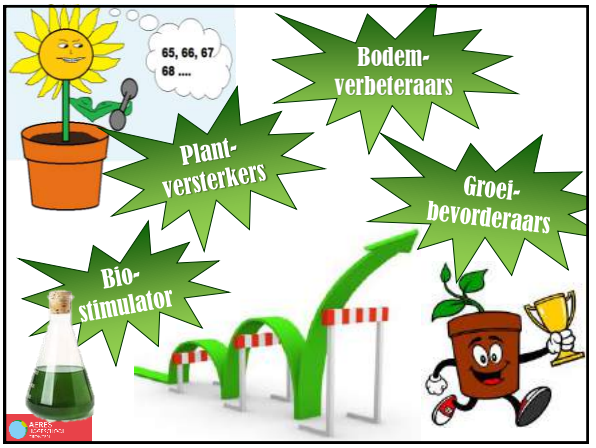

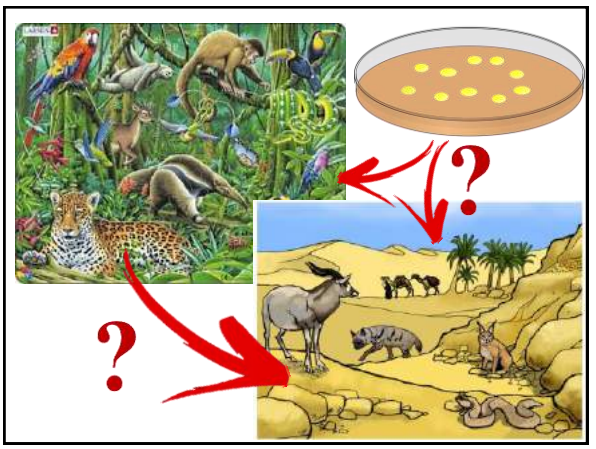

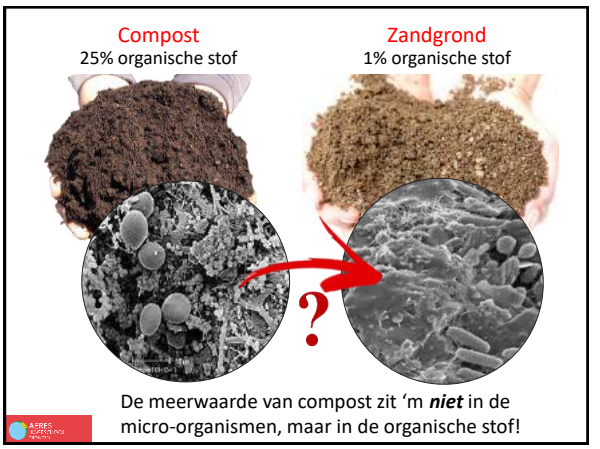
Compost
25% organische stof
Zandgrond
1% organische stof
De meerwaarde van compost zit 'm ***niet*** in de micro-organismen, maar in de organische stof!

Ze staken !!.. Ze willen betere arbeids-voorwaarden.....

Waar kan je op sturen?
Organische stof aanvoeren
Makkelijk afbreekbare OS = voedsel voor bodemleven
Stabiele OS = goede structuur, huisvesting bodemleven

Organische stof en bodemweerbaarheid
Project GoeddoorGrond
Proefveld bij 10 bedrijven
op duinzandgrond:
Leidt een dubbele dosering ***compost*** (30 of 60 ton/ha)
en de teelt van ***groenbemesters*** tot verhoging van
de bodemweerbaarheid?

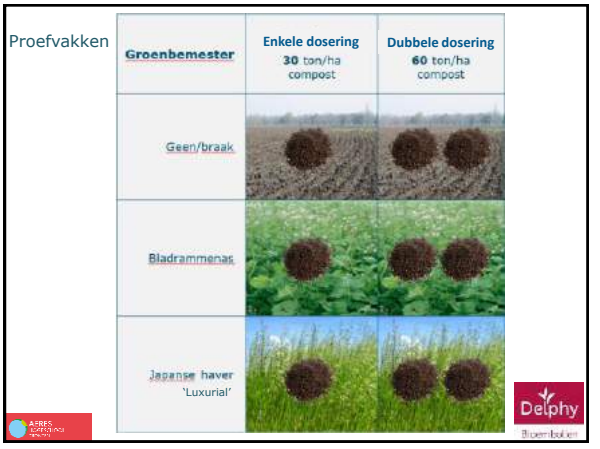
Proefvakken
Groenbemester
Enkele dosering 30 ton/ha compost
Dubbele dosering 60 ton/ha compost
Geen/braak
Bladrammenas
Japanse haver 'Luxuria'

Organische stof en bodemweerbaarheid

tegen Pratylenchus penetrans (wortellesieaaltje)

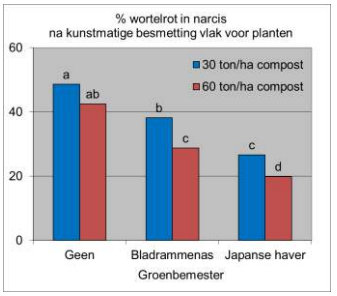

Meer organische stof → minder wortelrot

Organische stof voor het bodemleven

Gezond eten = gevarieerd eten

Stabiele organische stof
voor de structuur
èn
Afbreekbare organische stof
als voedsel voor het bodemleven

Organisch stof aanvoer
=
Gewasresten + stro
+ groenbemesters
+ dierlijke mest + compost

Waar kan je op sturen?
Bodemverdichting voorkomen

Gewasdiversiteit:
Mengteelt of strokenteelt

- Meer biodiversiteit en biomassa
- Meer C en N in de bodem
- Betere doorworteling en waterhuishouding
- Minder schimmelziekten (let op: aaltjes)
- Meer weerstand tegen stress

Waar kan je op sturen?

- Bodemstructuur op orde
- Aanvoer organisch materiaal
- Gewasdiversiteit